

Dosarul nr.2ra-1002/22
2-14011430-01-2ra-20072022

Prima instanță - Judecătoria Cahul, sediul Central (jud.: D. Bosîi)
Instanța de Apel - Curtea de Apel Cahul (jud.: G. Vavrin, I. Dănăilă, R. Petrov)

ÎNCHEIERE

28 septembrie 2022

mun. Chișinău

Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ al
Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele completului, judecătorul
judecătorii

Dumitru Mardari
Maria Ghervas
Victor Burduh

examinând admisibilitatea recursului declarat de Ministerul Finanțelor,
în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Agenția Relații
Funciare și Cadastru împotriva pârâtei Arabadji Anna, intervenienți accesorii Arabadji
Dumitru, Centrul pentru Drepturile Omului și Ministerul Finanțelor al Republicii
Moldova privind exproprierea terenului,

împotriva deciziei Curții de Apel Cahul din 19 aprilie 2022, prin care s-a respins
apelul declarat de Ministerul Finanțelor și s-a menținut hotărârea Judecătoriei Cahul,
sediul Central din 04 octombrie 2021,

c o n s t a ț ă :

La 29 decembrie 2011, Agenția Relații Funciare și Cadastru a depus cerere de
chemare în judecată împotriva pârâtei Arabadji Anna solicitând exproprierea terenului
agricol cu suprafața de 0,5673 ha cu numărul cadastral 9420102006, deținut în drept
de proprietate privată de Arabadji Anna, în folosul statului cu restituirea plății
cuantumului despăgubirii, în suma de 39 346,65 lei, din contul bugetului de stat.

În motivarea a invocat că potrivit Legii nr. 176- XVI din 10 iunie 2008 privind
declararea utilității publice a lucrărilor de interes național, terenul agricol cu numărul
cadastral 9420102006, cu suprafața totală de 0,5673 ha amplasat în satul Giurgiulești,
raionul Cahul, proprietate privată a pârâtei Arabadji Anna, face parte din terenurile
suspuse exproprierii pentru cauză de utilitate publică de interes național, pentru
construcția Portului Internațional Giurgiulești.

Conform Hotărârii Guvernului nr. 186 din 09 martie 2009, cu privire la unele
măsurî privind asigurarea activității Portului Internațional Liber Giurgiulești, Agenția
Relații Funciare și Cadastru a fost împuternicită să asigure prin intermediul
întreprinderilor subordonate, realizarea prevederilor Legii nr. 176, precum și
asigurarea controlului comisiei pentru soluționarea întâmpinărilor expropriaților la
propuneri de expropriere, creată prin Hotărârea sus menționată.

Prin scrisoarea nr. 36-01-08/1665 din 18 august 2010 Agenția Relații Funciare a prezentat pârâtei Arabadji Anna oferta de expropriere a terenului agricol la prețul de despăgubire în suma de 39 346,65 lei, determinat în conformitate cu prevederile legislației în vigoare.

În conformitate cu art. 17 alin. (1) din Legea nr. 1308-XIII din 25 iulie 1997 privind prețul normativ și modul de vânzare-cumpărare a pământului, compensarea pierderilor cauzate de înstrăinarea forțată a terenurilor are loc conform prețului de piață al acestora, dar nu mai puțin decât prețul normativ calculat conform tarifelor prevăzute la poziția a II-a din anexă. Arabadji Anna, a depus o întâmpinare împotriva ofertei de expropriere în forma scrisă, înregistrată la Agenția Relații Funciare și Cadastru.

Respectiv, în temeiul art. 11 al Legii nr. 448 din 08 iulie 1999 și în temeiul Hotărârii Guvernului nr. 186 din 09 martie 2009, Arabadji Anna a fost invitat la ședința pentru soluționarea întâmpinării, pentru 27 octombrie 2010.

În cadrul ședinței de soluționare a întâmpinării, Arabadji Anna a solicitat schimbarea terenului expropriat cu un teren echivalent amplasat în municipiul Chișinău.

Părțile au ajuns la un acord comun că pentru a lua decizia în fond asupra subiectului este necesară o examinare suplimentară și consultarea cu Guvernul privind posibilitatea oferirii unui alt teren agricol.

În baza art. 9 din Legea nr. 488, în urma consultărilor cu organele administrației publice, Comisia nu a acceptat întâmpinarea pârâtei Arabadji Anna și prin oferta repetată din 06 iunie 2011, a propus acesteia în schimb unul din următoarele terenuri echivalente amplasate în satul Sadova, raionul Călărași, satul Sculeni raionul Ungheni, satul Plopi, raionul Cantemir și satul Cairaclia, raionul Taraclia.

Prin întâmpinarea din 15 iulie 2011, Arabadji Dumitru a invocat dezacordul total cu oferta repetată.

Prin procesul-verbal al Comisie nr. 5 din 26 iulie 2011 s-a constatat că, nu s-a ajuns la un comun acord cu Arabadji Anna și actele urmează să fie expediate către Agenția Relații Funciare și Cadastru, pentru soluționarea exproprierii prin intermediul instanței de judecată.

Totodată, în cadrul ședinței de judecată ambele părți au prezentat rapoarte de evaluare iar diferența dintre sume ce urmează a fi compensate este foarte mare.

Prin încheierea din 17 iulie 2014 s-a dispus efectuarea expertizei cu încredințarea efectuării expertizei Centrului Național de Expertize Judiciare de pe lângă Ministerul Justiției, totodată s-a dispus ca în comisia de experți să participe reprezentantul reclamantului Agenția Relații Funciare și Cadastru în interesele Republicii Moldova și reprezentantul pârâtului, pentru evaluarea a terenului supus exproprierii.

Centrul Național de Expertize Judiciare a remis fără executare încheierea Judecătorei Cahul, sediul Central din 17 iulie 2014, deoarece Agenția Relații Funciare și Cadastru nu și-a exprimat acordul privind efectuarea expertizei, în temeiul prevederilor art. 53 alin. (1) lit. g) a Legii nr.68 din 14.04.2016 privind expertiza judiciară și statutul expertului judiciar. (f. d. 193).

La 16 iunie 2015, reclamantul a înaintat cerere privind numirea expertizei judiciare, instanța de judecată luând în considerație că în cadrul ședinței de judecată ambele părți au prezentat rapoarte de evaluare iar diferența dintre sume ce urmează a fi compensate este foarte mare prin încheierea din 16 iunie 2015 a dispus efectuarea

expertizei cu încredințarea efectuării expertizei Centrului Național de Expertize Judiciare de pe lângă Ministerul Justiției al Republicii Moldova, totodată s-a dispus ca în comisia de experți să participe reprezentantul reclamantului Agenția Relații Funciare și Cadastru în interesele Republicii Moldova și reprezentantul pârâtului, pentru evaluarea a terenului supus exproprierii.

Potrivit raportului de expertiză judiciară nr.212 din 06 iunie 2019 Centrul Național de Expertize Judiciare indică că valoarea de piață a bunului imobil cu suprafața de 0, 5673 ha cu numărul cadastral 9420102006, situat în raionul Cahul, satul Giurgiulești, extravilan, la 18 decembrie 2018, constituie 39 354 (treizeci și nouă mii trei sute patruzeci și cinci) lei.

Prin încheierea Judecătoriei Cahul din 03 aprilie 2012, a fost atras în proces, în calitate de intervenient accesoriu, Centrul pentru Drepturile Omului.

Prin încheierea Judecătoriei Cahul din 04 iunie 2012, a fost atras în proces, în calitate de intervenient accesoriu, Ministerul Finanțelor.

Prin încheierea Judecătoriei Cahul din 27 ianuarie 2014, a fost atras în proces, în calitate de intervenient accesoriu, Arabadji Anna.

Prin hotărârea Judecătoria Cahul, sediul Central din 04 octombrie 2021, s-a admis acțiunea înaintată de Agenția Relații Funciare și Cadastru.

S-a expropriat pentru cauză de utilitate publică de interes național în folosul statului, terenul agricol cu suprafața de 0,5673 ha. cu nr. cadastral 9420102006, proprietate a pârâtei Arabadji Anna, cu încasarea în mod solidar în folosul pârâtei Arabadji Anna, din bugetul de stat a sumei de 255 150 (două sute cizeci și cinci mii una sută cincizeci) lei.

S-a încasat din bugetul de stat, în folosul pârâtei Arabadji Anna, cu titlu de cheltuieli de judecată, suma de 1500 (una mie cinci sute) lei.

Pentru a hotărî astfel, instanța a reținut că în cadrul examinării cauzei ambele părți au solicitat efectuarea unei expertizei.

Prin încheierea Judecătoriei Cahul din 17 iulie 2014, a fost dispusă efectuarea unei expertize în comisie, pentru stabilirea valorii reale a terenului cu numărul cadastral 9420102006, situat în extravilanul satului Giurgiulești, raionul Cahul, proprietate privată a intimatului Arabadji Anna, cu includerea în comisie a câte un reprezentant din partea participanților la proces, cu stabilirea achitării serviciilor de efectuare a expertizei de către stat.

Potrivit răspunsului Centrului Național de Expertize Judiciare, de pe lângă Ministerul Justiției al Republicii Moldova, încheierea Judecătoriei Cahul 17 iulie 2014 a rămas fără executare, deoarece nu au fost achitate serviciile de expertiză.

La 16 iunie 2015, reclamantul a înaintat cerere privind numirea expertizei judiciare, iar prin încheierea din 16 iunie 2015 s-a dispus efectuarea expertizei cu încredințarea efectuării expertizei Centrului Național de Expertize Judiciare de pe lângă Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

Prin raportul de expertiză judiciară nr.212 din 06 iunie 2019 Centrul Național de Expertize Judiciare, a indicat că valoarea de piață a bunului imobil cu suprafața de 0, 5673 ha cu numărul cadastral 9420102006, situat în raionul Cahul, satul Giurgiulești, extravilan, la 18 decembrie 2018, constituie 39 354 lei.

Astfel, reclamantul a propus pârâtei suma de 39 346,65 lei, pentru exproprierea terenului, pe care a considerat-o dreaptă și prealabilă despăgubire.

Instanța de fond a constatat că în temeiul art. 15 alin. (5) al Legii exproprierii

pentru cauză de utilitate publică nr. 488 din 08 iulie 1999, în cazul exproprierii de teren, cuantumul despăgubirii nu trebuie să fie mai mic decât prețul normativ stabilit în baza tarifelor prevăzute de legislație.

Totodată, în cadrul examinării cauzei în fond Agenția Relații Funciare și Cadastru a recunoscut faptul că suma de 4500 lei pentru o unitate un astfel de coeficient a fost aplicat la stabilirea despăgubirii în cazuri analogice prin hotărâri judecătorești

Instanța de fond a stabilit că în cazul dat pentru o justă despăgubire urmează a fi aplicat coeficient în mărime de 4500 lei pentru o unitate, or acordarea unei compensații mai mici ar fi una discriminatorie față de pârâta Arabadji Anna, care au fost acordate în cazuri analogice.

Astfel, instanța a dispus de a expropria pentru cauză de utilitate publică de interes național în folosul statului terenul agricol cu suprafața de 0, 5673 ha cu nr. cadastral 9420102006 proprietate pârâtei Arabadji Anna, cu încasarea în mod solidar în folosul acesteia din bugetul de stat a sumei de 255,150 lei.

Nefiind de acord cu hotărârea instanței de fond, la 25 octombrie 2021, Ministerul Finanțelor a declarat apel solicitând admiterea apelului, casarea hotărârii Judecătoriei Cahul, sediul Central din 04 octombrie 2021, în partea prin care s-a dispus încasarea în folosul pârâtei Arabadji Anna din bugetul de stat suma de 255 150 lei și emiterea unei noi hotărâri, prin care să fie admisă integral cererea de chemare în judecată, depusă de Agenția Relații Funciare și Cadastru, privind exproprierea terenului agricol și compensarea cuantumului despăgubirii.

Prin decizia Curții de Apel Cahul din 19 aprilie 2022, s-a respins apelul declarat de Ministerul Finanțelor și s-a menținut hotărârea Judecătoriei Cahul, sediul Central din 04 octombrie 2021.

La 04 iulie 2022, Ministerul Finanțelor a declarat recurs împotriva deciziei Curții de Apel Cahul din 19 aprilie 2022 solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanței, în partea încasării din contul bugetului de stat, a mijloacelor bănești, cu titlu de expropriere și cheltuielilor de judecată.

În motivare a invocat că nu este de acord cu soluția emisă de instanțele ierarhic inferioare. Soluția emisă nu se încadrează în prevederile art. 239, 240 alin.(3) din Codul de procedură civilă.

Art. 15 din Legea exproprierii pentru cauză de utilitate publică nr. 488 din 08 iulie 1999, prevede expres că valoarea obiectului exproprierii se stabilește de către experți, prin intermediul unui raport de expertiză.

Agenția Relații Funciare și Cadastru nu a formulat și susținut o acțiune de expropriere la suma acordată de către instanțele ierarhic inferioare, iar în lipsa unui raport de expertiză emis conform legii, instanța a apreciat în mod unilateral valoarea terenului vizat.

Cu referire la termenul de depunere a recursurilor instanța reține că Curtea de Apel Cahul a pronunțat dispozitivul deciziei la 19 aprilie 2022.

Conform art.434 Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Potrivit scrisorii de comunicare, instanța de apel a comunicat părților decizia motivată la 04 mai 2022. Respectiv, cererea de recurs depusă la 04 iulie 2022, se încadrează în termenul prevăzut de art.434 din Codul de procedură civilă.

În conformitate cu art.439 alin. (2) și (3) Cod de procedură civilă, după

parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copiei de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia.

Judecătorul raportor verifică încadrarea în prevederile legii a temeiurilor invocate în recurs și face un raport verbal în fața completului de judecată instituit în conformitate cu alin. (2).

La 20 iulie 2022, Curtea Supremă de Justiție a comunicat intimaților recursul Ministerului Finanțelor informând despre necesitatea depunerii referinței în termen de o lună de la data primirii scrisorii, fiind recepționat potrivit avizelor de recepție de la fila dosarului 134-137 Vol. II.

Până la data examinării recursului, intimații referință nu au depus.

Examinând temeiurile recursului completul Colegiului Civil, Comercial și de Contencios Administrativ al Curții Supreme de Justiție reține următoarele.

Temeiurile de declarare a recursului sunt prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă.

În conformitate cu art. 433 lit. a) din Codul de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4).

Instanța de recurs reține, că examinarea chestiunii privind admisibilitatea recursului presupune verificarea conformității temeiurilor invocate în cererea de recurs cu temeiurile prevăzute în art. 432 din Codul de procedură civilă.

La caz, Colegiul constată că argumentele invocate în cererea de recurs nu se încadrează în limitele stabilite de norma indicată, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei recurate, or, motivele recursului sunt similare celor invocate în cadrul judecării pricinii, asupra căror instanța de apel s-a pronunțat.

Dezacordul recurentului cu decizia instanței de apel, relatarea situației nu constituie un temei de casare a deciziei recurate, or, recursul exercitat conform secțiunii a II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia în fapt.

Totodată, Colegiul reține că potrivit regulilor din Secțiunea a II-a din Capitolul XXXVIII Codul de procedură civilă, instanța de recurs nu verifică modul de apreciere a probelor de către instanțele de fond și de apel. Forța atribuită unei probe sau alteia, coraportul dintre probe, suficiența probelor și concluziile făcute în urma probațiunii sunt în afara controlului instanței de recurs.

Prin prisma art. 432 alin. (4) din Codul de procedură civilă, instanța de recurs poate interveni în materia probațiunii doar sub aspect procedural și anume dacă se invocă că instanța de apel a apreciat în mod arbitrar probele, încălcând în mod flagrant regulile de apreciere a probelor stabilite în art. 130 din Codul de procedură civilă.

Din recursul declarat nu rezultă că instanța a apreciat arbitrar probele.

În acest sens CtEDO în jurisprudența sa constantă statuează că, dreptul de acces la instanțe nu este absolut. Există limitări implicit admise [Golder împotriva Regatului Unit, pct. 38; Stanev împotriva Bulgariei (MC), pct. 230]. Acest este în special cazul condițiilor de admisibilitate a unui recurs, întrucât prin însăși natura sa necesită o reglementare din partea statului, care se bucură în această privință de o anumită marjă de apreciere (Luordo împotriva Italiei, pct. 85). Condițiile de admisibilitate ale unui recurs pot fi mai stricte decât pentru un apel (Levages Prestations Services împotriva Franței, pct. 45).

Curtea a mai reiterat că, modul de aplicare a articolului 6 procedurilor în fața instanțelor ierarhic superioare depinde de caracteristicile speciale ale procedurilor respective; trebuie ținut cont de totalitatea procedurilor în sistemul de drept național și de rolul instanțelor ierarhic superioare în acest sistem. (a se vedea Botten v. Norway, hotărâre din 19 februarie 1996, Reports 1996-I, p. 141, § 39).

La fel, conform jurisprudenței Curții, procedurile cu privire la admisibilitatea căii de atac și procedurile care implică doar chestiuni de drept, și nu chestiuni de fapt pot fi conforme cu cerințele articolului 6 § 1 (a se vedea Helters c. Suediei 9 octombrie 1991, § 31, Seria A, nr. 212-A).

Potrivit art. 440 alin. (1) din Codul de procedură civilă, în cazul în care se constată existența unuia din temeiurile prevăzute la art. 433, completul din 3 judecători decide în mod unanim, printr-o încheiere motivată irevocabilă, asupra inadmisibilității recursului.

Încheierea se emite conform prevederilor art. 270 și nu conține nici o referire cu privire la fondul recursului.

Având în vedere cele expuse mai sus, recursul declarat de Ministerul Finanțelor, nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă și drept urmare, este inadmisibil.

În conformitate cu art. 270, art. 433 lit. a) și art. 440 alin. (1) din Codul de procedură civilă, completul Colegiului Civil, Comercial și de Contencios Administrativ al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e:

Se declară inadmisibil recursul înaintat de Ministerul Finanțelor.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului, judecătorul
judecători

Dumitru Mardari

Maria Ghervas

Victor Burduh